מסורת הש"ס

א) [עירובין לב. נדה סב:], ב) [עי' תוס' נדה סב: ד"ה ר"ח], ג) כלים פי"ג מ"ח, ד) כתובות ס:, ה) תענית כו:, ו) [רש"ל], ז) [וחוץ רש"ל], ח) [לעיל לה.], ט) בתוס' הרא"ש גורס הכא אליבא וע"ש, י) [ליטול לפרנים במועד רש"ל], כ) [לגלח בימי אבלו כך אסור ליטול לפרנים בימי אבלו. רש"ל], ל) [והאריכות בזה מבואר בתוס' מ"ק כג. ד"ה כל], מ) [ועי' אריכות בתוספות מו"ק כג. ד"ה כל שלשים וכו'], נ) [ועיין תוספות מגילה ה: ד"ה ממעטין],

עין משפט נר מצוה

צא א מיי' פ"א מהל' כלים הלכה ד:

צב ב ג מיי' שם הלכה ג ועיין שם בכ"מ:

צג ד מיי' פ"א מהלכות גירושין הל' כו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' יג סעיף א וסעיף יא:

צד ה מיי' פ"ה מהל' תעניות הלכה ו סמג עשין מד"ס ג טוש"ע א"ח סימן תקנא סעיף ג:

צה ו מיי' וסמג שם טוש"ע א"ח סימן תקנא סעיף ב [ברמב"ם ליתא גם ברי"ף והרא"ש השמיטו ועי' ב"י סימן תקנ"א טעם להשמטה זו]:

צו ז מיי' פי"א מהלכות אישות הלכה יד טור ש"ע שם:

גמרא

וכי (א)רבי לא שנאה (ב)ר' חייא מנין לו אמר ליה והא תנן (ג)(א)מסרק של פשתן שניטלו שיניו ונשתיירו בו שתים טמאות ואחת טהורה וכולן שניטלו אחת אחת בפני עצמן טמאות (ב)של צמר שניטלו שיניו אחת מבינתים טהור נשתיירו בו ג' במקום אחד טמא היתה החיצונה אחת מהן טהור ניטלו ב' ועשאן למלקט טמאות אחת והתקינה לנר או למיתוח טמאה וקי"ל דאין הלכה כאותה משנה אמר ליה בר מינה דההיא דר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו זו אינה משנה מ"ט אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אידי בריה דרב איקא משום דקשיא רישא לסיפא דקתני של צמר שניטלו שיניו אחת מבינתים טהור הא נשתיירו בו שתים במקום אחד טמא והדר תני נשתיירו בו ג' טמא ג' אין שתים לא ומאי קושיא דלמא הא בגווייתא הא בברייתא אלא מהכא דקתני וכולן שניטלו אחת אחת בפני עצמן טמאות ואע"ג דלא התקינה אימא סיפא אחת והתקינה לנר או למיתוח טמאה התקינה אין לא התקינה לא אמר אביי ומאי קושיא דלמא הא בקתייהו הא בלא קתייהו א"ר פפא (ג)ומאי קושיא ודלמא הא בקטינתא הא באלימתא אלא משום דמסיימי בה דווקני זו דברי ר"ש שלח ר' חייא בר אבין מארסין תוך ג' וכן עושים מעשה וכן היה ר' אלעזר מלמדנו משום רבי חנינא הגדול רובו של ראשון ורובו של שלישי ואמצעי שלם אמימר שרא לארס ביום תשעים אמר ליה רב אשי לאמימר והא רב ושמואל דאמרי תרווייהו צריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו ההוא לענין מינקת איתמר דרב ושמואל דאמרי תרווייהו (ד)צריכה להמתין כ"ד חודש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו והא ההוא דעבד סעודת אירוסין ביום תשעים ואפסדיה רבא לסעודתיה ההיא סעודת נשואין הואי (ה)והלכתא צריכה להמתין כ"ד חודש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו וצריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו: חוץ מן האלמנה וכו': אמר רב חסדא ק"ו ומה במקום שאסור לכבס מותר ליארס מקום שמותר לכבס אינו דין שמותר ליארס מאי היא דתנן (ה)שבת שחל תשעה באב בתוכה אסור לספר ולכבס ובחמישי מותר מפני כבוד השבת ותניא (ו)קודם הזמן הזה העם ממעטין בעסקיהם מלישא ומליתן מלבנות ולנטוע (ז)ומארסין אבל לא כונסין ואין עושין סעודת אירוסין כי תניא ההיא קודם דקודם (תניא) אמר רבא וקודם דקודם נמי ק"ו ומה במקום שאסור לישא וליתן מותר ליארס מקום שמותר לישא וליתן אינו דין שמותר ליארס לא תימא דרבי יוסי אומר כל הנשים יתארסו אלא אימא כל הנשים ינשאו

ולית

רש"י

רבי לא שנאה. רבי שסידר את המשנה לא שנאה שתהא משנה שלא רצה לסותמה: **רבי חייא.** תלמידו מנין לו שהלכה כמותה שסתמה בברייתא: **שתים טמאות.** דחזו למילתיה: **אחת טהורה.** דלא חזי למידי: **אחת בפני עצמה.** שאינה תחובה במסרק: **טמאה.** שראויה לנר או למיתוח לפרוש בגדים או חוטי זו מזו: **אחת מבינתיים.** שמכל ג' הסמוכות ניטלה האמצעית תו לא חזי: **היתה החיצונה אחת.** מהשלימות הללו שנשתיירו ג' עם החיצונות ושן חיצונה רחבה היא כעין חיצונות שבמסרק של עץ שלנו הלכך לא מהניא בהדייהו וטהור: **למלקט.** מלקחים שקורין טנל"ש: **לנר.** לנקר את הנר: **ולמיתוח.** לפרוש בגד כעין החייטים שמותחין עורות במסמרים: **טמאה.** לקמן פריך דהא תנא רישא כולן (א) אחת אחת בפני עצמן טמאות ואע"ג דלא התקינה: **הא.** דקתני שתים טמא בגווייתא אמצעיות דחזיין טפי שהן כנגד בית יד המסרק וכשהוא אוחז בו מכוונות הן לסרוק: **והא.** דקתני שלש אין שתים לא בברייתא ולא בחיצונות (י)[ממש] דהא אמרינן היתה חיצונה אחת מהן טהור אלא אותן המשוכות כלפי הראש דאינן מכוונות כנגד בית יד המסרק ולא חזו כולי האי הלכך ג' הוא דחזו במקלט אבל שתים לא חזו ולא מידי: ל"א והוא עיקר **בגווייתא וברייתא.** שתי שורות שינים יש למסרק של צמר חיצונות ופנימיות החיצוניות עיקר המלאכה תלויה בהן ופנימיות לקלוט הצמר שלא יפול והלכך בחיצונות צריך ג' במקום אחד והפנימיות דיין בב': **בקתייהו.** שנטל עמה חתיכת עץ והיא נעשית לה בית יד ואינה צריכה תיקון אחר: **אלימתא.** עבות ואינם צריכות בית יד: **זו דברי ר"ש.** ולאו סתמא הוא: **וכן עושין מעשה.** כלומר כך ראיתי מנהג חכמים עושים: **רובו של.** חדש ראשון ורובו של אחרון ואמצעי שלם (ב): **והלכתא.** מניקה צריכה להמתין כ"ד חדש חוץ מיום שנולד בו ואשה שאינה מניקה צריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בעלה וחוץ מיום שנתארסה בו. (כל הנשים יתארסו אנשואות קאי חוץ(ז) מן האלמנה אתא לאשמועינן ולא אארוסות ולמעוטינהו מלינשא דגבי הבחנה רבי יוסי מיקל טפי מכולהו כדאמר בארבעה אחין)(ח): **ק"ו.** רב חסדא מתמיה על דברי רבי יוסי שאוסר ליארס מחמת אבילות כל ל' כדקתני לקמן [ע"ב] כמה אבול שלה שלשים יום: **במקום שאסור לכבס.** שבת שחל ט' באב להיות בתוכה: **מותר ליארס.** דאירוסין לאו שמחה נינהו: **מקום שמותר לכבס.** תוך ל' יום של אבל דאבל אין אסור בתכבוסת אלא שבעה ימים דכל שלשים יום לגיהוץ תנן בפ' ואלו מגלחין (מו"ק דף כג.) (ט)אבל כיבוס לא דהא תספורת גופה אי לאו דאתיא פרע פרע מנזיר לא מיתסרא: **קודם הזמן הזה.** קא ס"ד קודם ט' באב דהיינו כל השבת שחל להיות בתוכה ממעטין כו': **ומארסין.** דלאו שמחה היא ומצוה קעביד: **כי תניא ההיא.** דמארסין: **קודם דקודם.** קודם שבת שחל ט"ב בתוכה דהתם מותר לכבס אבל תוך השבת כשם שאסור לכבס אסור נמי ליארס וליכא ק"ו:

אלא

תוספות

במקום שמותר לכבס. גרסי' ול"ג לספר דהא אמרינן בירושלמי במועד קטן לגיהוץ ולתספורת שלשים יום והר"ר יעקב מאורליינ"ש הביא מהך גרסא דאשה מותרת בנטילת שער וכן איתא בה"ג ועוד מלינו למימר (ט)דהתם אליבא דר' יוסי קיימי דשרי תספורת באבל דהכי כתב בעל ה"ג כשם שאסור לגלח במועד כך אסור (י)לגלח בימי אבלו דברי רבי יהודה רבי יוסי מתיר כל ל' יום אסור לתספורת אחד זקנו אחד שער ראשו ואחד כל שער שבו וכשם שאסור (כ)ליטול לפרנים במועד כך אסור בימי אבלו דברי רבי יהודה ר' יוסי מתיר והאשה מותרת בנטילת שער לאחר ז' ומיהו אין נראה דשמא אשה דשריא באבלה שריא נמי בתשעה באב וכן ר' יוסי דשרי לספר באבילות שרי נמי בתשעה באב ועוד נראה דלרבי יוסי נמי אסור לספר דמסתמא יליף פרע פרע מנזיר וכל ראשו הוא דשריא לגלח דניוול הוא אבל לספר אסור וכן משמע מתוך הלכות גדולות שהבאתי וא"כ לא גרסינן הכא לספר דגילוח כל הראש לא מיקרי סיפור(ל): **שמותר** לכבס. אחר שבעה ותוך ל' והא דמשמע בפ' ואלו מגלחין (מו"ק דף כג.) דאבל אסור לכבס כסותו במים היינו תוך ז' דדוקא גיהוץ אסור תוך שלשים יום ומיהו גיהוץ דידן שרי כדאמרינן בפ"ק דכתובות (דף י:) דגיהוץ שלנו כיבוס שלהם ואין להאריך(מ): **מאי היא** דתנן. למאי דפרישית דבאיבול פליגי רבי יהודה ורבי יוסי קשה דנוקי הא דשרי לארס בתשעה באב כרבי יהודה דשרי נמי באבל וכי תימא מ"מ תקשה ליה שסברת רבי יוסי הפוכה מדרבי יהודה דר' יהודה מחמיר טפי בכיבוס מבאירוסין ולרבי יוסי איפכא ע"כ אין הש"ס חושש בכך דהא לקמן בעי למימר דתנאי היא וי"ל דאין נראה להש"ס שום תנא יחלוק אמתני' דשרי לארס בט' באב אם לא ימצא ברייתא בפירוש דהא לקמן כשמצא ברייתא נמי בהדיא דקתני ממעטין מלארס דוחק ומוקי לה בסעודת אירוסין כי היכי דלא תפלוג אמתני' [דהתם]: **מלישא** וליתן מלבנות ולנטוע. בפרק בתרא דתענית בירושלמי מוקי בבנין ונטיעה של שמחה כגון אבורנקי של מלכים וי"מ דמשא ומתן נמי איירי בשל שמחה כגון צרכי חופה ואין נראה דלא אסר אלא סעודה עצמה ונראה דריבוי משא ומתן קא אסר שימעטו יותר מבשאר ימים(נ): **ומה** במקום שאסור לישא וליתן. וא"ת מה לקודם דקודם שמותר לספר ועוד תימה דתספורת יהא אסור בקודם דקודם מק"ו דשלשים יום דאבילות שמותר לישא וליתן או משא ומתן ליתסר בשלשים יום דאבילות מק"ו דתספורת בקודם דקודם או תספורת לישרי בשלשים יום של אבילות ולפי המסקנא ניחא:

ולית

במקום שאסור לישא וליתן דהיינו קודם דקודם מותר ליארס וא"ת וליפרך מה לקודם דקודם שמותר לספר תאמר באבלות שאסור לספר וי"ל דלמסקנא ניחא ד) דאבלות ישנה מתחלה ועד סוף אבל אין להקשות דלשתרי תספורת כל ל' יום מק"ו דקודם דקודם שאסור לישא וליתן ומותר לספר ל' יום של אבלות כו' אינו דין שמותר לספר דזה אינו יכול להיות דהא ילפינן פרע פרע מנזיר לאסור כל ל' יום ואם תאמר ותספורת תיאסר בקודם דקודם בק"ו דאבלות שמותר לישא וליתן ואסור לספר וכן נמי משא ומתן ליתסר כל שלשים יום של אבלות מק"ו מקודם דקודם דמותר בתספורת ואסור לישא וליתן וגם בזה יש לומר דלמסקנא ניחא הכל:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מקום שמותר וכו' אבל כבוס לא. עי' מו"ק דף יט ע"א ברש"י ד"ה שמנה ימים ול"ע:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה טמאה וכו' רישא כולן שניטלו אחת אחת: (ב) ד"ה רובו של וכו' שלם הס"ד ואח"כ נ"ל ד"ה ביום תשעים. יום השלמת ג' חדשים הס"ד:

לעזי רש"י

שנל"ש [טינליי"ש]. צבת.

מוסף רש"י

ובחמישי מותר. אם חל תשעה באב בערב שבת מותרין לכבס בחמישי, וכשחל ט' באב בד' בשבת לא איצטריך למיתני דמותרין כדאמרינן בגמרא לא שנו אלא לפניו כו' (תענית כו:).

תוס' חד מקמאי

גרים הרב אלפס אמר רב נחמן ק"ו ומה במקום שאסור לספר ולכבס מותר לארס מקום שמותר לספר ולכבס אינו דין שמותר לארס ומוכח מהכא שהאשה מותרת לספר בשבעת האיבול והכי איתא באבל רבתי ורש"י ז"ל גריס ומה במקום שאסור לכבס מותר לארס במקום שמותר לכבס אינו דין שמותר לארס ול"ג לספר: ומאי דאיסתפקא לרב אלפס בעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אם הולד פגום לכהונה או לא תימה הוא מאי ספיקא איכא דמילתא פסיקא הוא ק"ו מאלמנה ועוד דגריס בפ' כיצד לימא קסבר רבינא עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר נהי דממזר מיהא לא הוי ישראל פסול מיהא ליקרי הלכך מילתא פשוטה היא שהולד פגום לכהונה:

תוספות ישנים

והא בברייתא. פי' הא דאמרי' שלש (א) (או שתים) מיירי בברייתא פי' ולא בחיצונות ממש דהא אמרי' (קמייתא) [דהיתה] החיצונה אחת מהן טהורה אלא באותן המשוכות כלפי הראש (כזה). י"מ בברייתא בשורה החיצונה ובגווייתא מיירי בשורה הפנימית דאינם משוכות כלפי בית יד המסרק ולא חזו כולי האי הלכך שלשה (ב) (לא) דחזו במקלט אבל שתים לא חזו מידי [עוד יש לפרש גוויתא ובברייתא] כי שתי שורות יש למסרק של צמר חיצונה ופנימית והחיצונה עיקר המלאכה תלויה בהם והפנימית לקלוט את הצמר שלא יפול הלכך בחיצונות צריך שלש במקום אחד והפנימית דיין בשתים: מתני' כל הנשים יתארסו אנשואות קאי וחוץ מן האלמנה אתא לאשמעינן ולאו אארוסות ולמעוטינהו מלינשא דגבי הבחנה ר' יוסי מיקל טפי מכלהו כדאמרינן בד' אחין (לה.): ומה במקום שאסור לכבס ולספר כגון בשבת שחל ט' באב להיות בתוכה מותר לארס נראה דל"ג לספר שהרי איך אמרי' מקום שמותר לספר כגון (ג) כל ימי אבלות א"א לומר כן שהרי אסור לספר כל שלשים יום כדילפינן פרע פרע מנזיר ולפי הספרים שגורסים לספר י"ל דמיירי באשה דשריא בנטילת שער כל ל' יום ודוחק הא דמנא לן דאסירא נטילת שער באשה בשבת שחל ט' באב להיות בתוכה הלא אין זה לה אלא ניוול לגלח שערה וי"מ דאשכחינן דמותר לספר תוך ל' יום בתכפוהו אבליו אבל בשבת שחל ט' באב להיות בתוכו סברא הוא לאסור משום דלא צריך רק להמתין מעט שיעבור ט' באב אבל באבלות שרי להקל שערו בתכפוהו אבליו. משמע הכא בתוך ל' יום מותר לכבס וא"ת הא אמרינן אבל אסור לכבס כסותו במים וי"ל התם מיירי תוך שבעה אבל לאחר שבעה שרי ועתה אף גיהוץ שלנו שרי דגיהוץ שלנו כיבוס שלהם דהכי אמרינן התם (כתובות י:) וא"ת הא אמרינן דא"ר שמעון בן אלעזר לא אסרו אלא לכלים חדשים וגם קאמר התם אביי נפק במומרתא סומקתי ורבא נפק בגידא דסרבלא משמע דגיהוץ בבבל לא שרי וי"ל דהתם מיירי שהיו שם הכלים מגוהצים מארץ ישראל א"נ יכול להיות שיש מקומות בבבל שיש בהם אומנים כמו בארץ ישראל. ועתה יש לנו לאסור כל שלשים יום דאמרינן בתוספתא כל שלשים לתכבוסת וא"כ נהי נמי דגיהוץ שלנו כיבוס שלהם מ"מ אסור דהא אף כיבוס שלהם אסור ועתה יש להזהר בכיבוס שלנו דהוי לבן ביותר והוי כגיהוץ ואסור ככיבוס שלהם ולכן יש להחמיר ולתת חלוק לבן שלו לחברו ללבשו טרם ילבשנו וכן נהגו העולם: לישא וליתן. ר"ל משא ומתן של שמחה דומיא דלבנות ולנטוע דמפרש התם (מגילה ה:) כגון אבורנקי של מלכים: וקודם דקודם נמי ק"ו ומה

א) נ"ל הא דאמרינן שלש אבל לא שתים מיירי בחיצונות. ב) נראה דל"ל הלכך אם נשתיירו שלש במקום אחד טמא דחזו במקלט וכו'. ג) אולי דל"ל כגון בל' יום של אבילות א"א לומר כן שהרי אסור לספר כל ל' יום. ד) נ"ל דשאני אבילות חדשה מאבילות ישנה.